

Gedragsprotocol SBO De Cirkel

Opgesteld juni 2018

Inhoud

Inleiding	4
Hoe kunnen we preventief werken?	5
Het scheppen van duidelijkheid (inoefenen goed gedrag door inzet PBS)	5
Het inzetten van SOVA lessen(inoefenen goed gedrag)	5
Het werken aan sociaal emotionele groei van leerlingen (Zien/Groeidocumenten).....	5
Seksuele vorming (Wonderlijk gemaakt)	6
Gesprekken over gedrag van leerlingen (CVB, vergadermomenten, miniteam)	7
Welke interventies toepassen?	8
Rustplek (Time-out)	8

Gesprek achteraf	8
Fysiek contact	8
Handelingsplan	9
Externe hulp.....	9
Registratie.....	9
Contact met ouders	9
Schorsing / Verwijdering.....	9

Inleiding

In dit stuk wordt geschreven over hoe er om kan worden gegaan met incidenten binnen de school en in de klassensetting. Zodat de leerkrachten beter en op eenzelfde manier handelen richting de leerlingen. De leerlingen weten hoe er om wordt gegaan met leerlingen die bepaald gedrag laten zien dit voor hen zelf of als ze dit bij een ander zien.

Er wordt een duidelijk richtlijn gegeven voor wat belangrijk is om met elkaar te doen bij leerlingen. Er worden gesproken over preventief werken en welke interventies gedaan kunnen worden. Ook wordt er gesproken over contact met ouders en wanneer er sprake zou moeten zijn van schorsing.

Het is tot stand gekomen uit onderzoek in de literatuur, gesprekken met kinderen en input van leerkrachten.

Wat verstaan we onder incidenten?

Het woord incidenten kan wat als een vaag begrip overkomen want wanneer is iets een incident en moet er wat mee gedaan worden en wanneer hoort het gewoon bij gedrag van kinderen onderling en gedrag tussen leerkracht en leerling. Daar een duidelijk onderscheidt in maken in woorden is ook wel lastig en dan heb je daarbij ook nog te maken in gradaties waarbij je het ene incident zwaarder oppakt dan het andere incident wat ook nog weer per leerkracht kan verschillen. In dit stuk willen daarom hier wat meer duidelijkheid in scheppen. Hoewel de scheidslijn dus soms best wel lastig blijft.

Incidenten zijn gebeurtenissen waarbij leerlingen gedrag vertonen wat niet passend is binnen de school. Bij incidenten wordt al gauw gedacht aan agressie en daar valt ook veel onder.

“Agressie wordt in de literatuur doorgaans opgevat als het schade toebrengen aan een ander, de ander aanvallen of bedreigen met psychisch en/of fysiek geweld. Je moet agressie inderdaad als iets breed moet zien en onderscheidt maken in twee vormen van agressie waarbij de ene vorm als proactieve agressie wordt gezien. Daarbij wordt agressie gebruikt om iets gedaan te krijgen en dus bewust ingezet. De andere vorm is reactieve agressie waarbij iemand met agressie reageert op een bedreigde of vervelende situatie, deze persoon zou anders geen agressie vertonen. “

Agressie gaat dus over schoppen en slaan van andere leerlingen en of collega's dat is waar we natuurlijk meteen aan denken. Maar ook aan het daarmee dreigen, schelden, schreeuwen en of het weigeren of niet luisteren naar anderen. Waar we dus een ander pijn of kwaad mee willen doen.

Andere vormen van incidenten zijn nog seksuele intimidatie, stelen, liegen, tegen de schoolregels in dingen doen die niet mogen en pestgedrag tegen leerlingen.

Kijken naar leerlingen die incidenten laten zien is belangrijk om te begrijpen waarom een leerling iets doet. Komt dit eruit voort dat de leerling iets wil bereiken en is dit dan de vorm die de leerling inzet. Of reageert een leerling op een vervelende situatie. Bijvoorbeeld als hij of zij constant gepest wordt. Het is belangrijk om dit te weten omdat het uitmaakt welke keuzes je maakt in het begeleiden van leerlingen. Is het een reactieve vorm waarop het reageert op een situatie of een proactieve vorm waardoor het iets gedaan wil krijgen op deze manier.

Hoe kunnen we preventief werken?

Preventief heeft te maken met wat kunnen we doen zodat er weinig incidenten zijn bij de leerlingen. Hoe kunnen we de leerlingen op die manier begeleiden zodat verkeerd gedrag gaan vertonen. Er zijn veel dingen te doen ter preventie. Maar 3 onderdelen kwamen iedere keer weer terug. Die drie onderdelen bespreken we dan nu ook.

Het scheppen van duidelijkheid (inoefenen goed gedrag door inzet PBS)

Veel onrust en boosheid bij leerlingen ontstaat door onduidelijkheid van de situatie. Als school is het daarom van belang leerlingen veel duidelijkheid te geven. Wat mag er onder de lessen? Wat mag er op het plein? Hoe doe je in de gangen? Allemaal vragen die voor de leerlingen voor verwarring kunnen zorgen. Door dit duidelijk in te oefenen geeft dit kinderen duidelijkheid het belang van goed inzetten van PBS is hierin dus belangrijk. PBS (Positive Behavior Support) gaat uit van de gedachte dat je regels niet alleen moet vertellen aan de leerlingen maar ook echt gericht moet inoefenen en dan door het richten op goed gedrag dit gedrag erin slijpen bij de leerlingen. Daarom wordt op school PBS ingezet om daarmee aan de slag te gaan.

Zijn er veranderingen op de dag dan is het ook van belang dit goed met leerlingen te communiceren om zo met elkaar zoveel mogelijk onrust te voorkomen.

Het inzetten van SOVA lessen(inoefenen goed gedrag)

Leerlingen leren door te doen en te oefenen zo is het ook met gedrag. Daar is steeds meer aandacht voor op scholen en het belang daarvan is duidelijk. Breng leerlingen in sociale situatie en leer ze hoe ze daar kunnen reageren. Door veel situaties uit te spelen kunnen leerlingen geholpen worden in hoe ze moeten reageren ook als ze boos worden bijvoorbeeld. Bij deze lessen kunnen veel verschillende situaties nagespeeld worden dus ook wat er misschien wel speelt bij deze leerlingen. Zodat meteen vanuit de praktijk geoefend kan worden. Op school maken we gebruik van de methode 'Goed Gedaan'. Deze lessen zijn gekoppeld aan de onderdelen van Zien zodat er in een periode gericht geoefend wordt met bepaalde sociale vaardigheden.

Het werken aan sociaal emotionele groei van leerlingen (Zien/Groeidocumenten)

Wat iedere keer terug komt bij incidenten is dat leerlingen niet goed begrepen werden. Het is belangrijk een leerling goed te leren kennen met alles wat er om een leerling heen kan spelen. Zodat leerling goed in beeld worden gedrag en je weet welke basisbehoeften leerlingen hebben. Om dit goed in beeld te krijgen werken we met Zien (volgsysteem op sociaal emotioneel gebied) en groeidocumenten (daarin wordt de groei van leerlingen beschreven op alle gebieden).

Zien heeft vele mogelijkheden die ieder jaar ook weer aangevuld worden zodat er steeds gerichtere observaties gedaan kunnen worden en doelen/handelingssuggesties geschreven kunnen worden. De zorg coördinator houdt zich op de hoogte van deze ontwikkeling en brengt waar nodig die ook bij het team.

We gebruiken Zien nu op de volgende manier:

- Elk jaar wordt de leerling vragenlijst op het gebied van veiligheid afgenomen. Zou worden in kaart gebracht op leerlingen het fijn hebben op school en ze zich veilig voelen en niet gepest.

Ook komt eruit naar voren hoe leerkrachten en leerlingen met elkaar omgaan en hoe dat ervaren wordt. Aan de hand van deze gegevens wordt er besproken of er opvallende dingen zijn en of er veranderingen nodig zijn voor de school of misschien specifiek voor een leerling.

- Twee keer per jaar (oktober en maart) wordt er een observatie gedaan vanuit zien op de sociale vaardigheden van leerlingen. De leerkrachten vullen dan per leerling een vragenlijst in en daaruit komen gegevens met betrekking tot de sociale vaardigheden. Dit kan gebruikt worden voor het te schrijven gedragsplan en in het groeidocument bij het stuk van sociaal emotioneel.
- Drie keer in het jaar wordt er een gedragsplan geschreven. Aan het begin van het jaar op het gebied 'aansluiting zoeken en houden bij de groep'. Dan in november en april wordt een andere leerlijn gekozen en kan aan de hand van de gedane observatie een plan worden gemaakt.

De groeidocumenten worden meteen gemaakt zodra leerlingen bij ons op school komen. In deze groeidocumenten wordt omschreven waarom een leerling op school komt, welke onderzoeken een leerling gehad heeft en uitkomsten daarvan, er worden doelen gesteld op sociaal emotioneel, werkhouding en leerstofgebied en contacten met ouders worden beschreven. Het groeidocument is echt een werkdocument wat constant de ontwikkeling van de leerling aangeeft en in de gaten houdt. Het groeidocument gebruiken we nu op de volgende manier:

- Bij de start van een leerling of in juni worden nieuwe doelen bedacht waar een leerling dan of in het volgende jaar mee aan de slag kan gaan. Soms zijn deze doelen niet volledig of spelen er ineens dingen waardoor doelen in het jaar nog toegevoegd worden.
- Het opstellen van doelen gebeurt aan de hand van de leerlijnen van Zien. De eerste keer maakt de zorg coördinator of orthopedagoog het groeidocument. Vaak in samenwerking met de vorige school of alvast in samenspraak met de leerkracht hier op school. Daarna maakt de leerkracht in juni iedere keer de nieuwe doelen voor het jaar daarna.
- Drie keer in het jaar worden deze doelen geëvalueerd. In oktober/november, februari/maart en een eind evaluatie in mei/juni. Er wordt dan beschreven of doelen behaald zijn of waarom nog niet.
- Ouders worden betrokken bij de groeidocumenten. Dit was eerst minder zo bij ons op school maar daar willen we in groeien. Ieder jaar is er een officieel moment van evalueren. Maar ook bij huisbezoeken en andere oudergesprekken kunnen de groeidocumenten besproken worden. Zodat we samen met ouders de goede doelen gaan kiezen en de leerlingen zo het meest concreet gaan helpen.

Seksuele vorming (Wonderlijk gemaakt)

Twee of drie weken in het jaar is er extra aandacht voor seksuele vorming. Meestal worden deze lessen ingepland in het voorjaar. Rond deze lessen is er een ouderavond waarop hier met ouders over doorgesproken wordt.

De lessen worden gegeven vanuit de methode 'Wonderlijk gemaakt'. Die is ontwikkeling door de Driestar en op basis van de Bijbel. Daardoor is er ruimte voor verwondering voor de schepping en hoe God alles gemaakt heeft. Dat is vaak de basis van de lessen.

Gesprekken over gedrag van leerlingen (CVB, vergadermomenten, miniteam)

Binnen de school wordt met regelmaat gesproken over gedrag van leerlingen. Soms na aanleiding van een situatie, rondom de overdracht, uit nieuwsgierigheid hoe het met iemand gaat en ook op vaste momenten. Deze vaste momenten dragen er ook aan bij dat er betere zorg geboden kan worden aan leerlingen.

De vaste momenten die er nu zijn rondom gedrag:

- Iedere leerling wordt één keer in het jaar besproken op een CVB vergadermoment. Bij sommige leerlingen wordt er gekozen voor een tweede moment. De Commissie Van Begeleiding vergadert een aantal momenten in het jaar en alle leerlingen binnen de school worden dan besproken. Aan tafel zitten dan de vaste leerkrachten van de groep, de zorg coördinator, de orthopedagoog, de schoolmaatschappelijk werkster en de directeur. Met elkaar wordt dan de leerling besproken aan de hand van het groeidocument. Zo wordt gekeken of we met elkaar op de goede weg zijn en waar nog eventueel extra zorg nodig is. Er wordt dan besproken of er wat opgepakt moet worden en wie dat dan gaat doen.
- Op de studiedagen is er ruimte voor gesprekken over gedrag die kan een keer teambreed zijn maar vaak in kleine setting (miniteam). Waar er vanuit een casus gesproken wordt over gedrag van een leerling en we zo elkaar kunnen helpen en ondersteunen.
- Ook kan het zijn dat er binnen de school tegen gedrag van leerlingen aangelopen wordt dat er op vergaderingen ruimte wordt gevraagd om door te praten over gedrag van een leerling of leerlingen. Zodat regels weer aangescherpt kunnen worden of er een aanpak bedacht kan worden om te werken aan gedrag van een leerling of leerlingen.

Welke interventies toepassen?

Wat moet je doen als er incidenten zijn? Hierop zijn natuurlijk veel antwoorden mogelijk. Allereerst wil je de veiligheid garanderen voor de andere leerlingen, ouders en/of collega's. Het is belangrijk om in te staan voor de veiligheid van de leerlingen.

Verder is ieder kind anders en zal ook een andere aanpak soms gewenst zijn. De onderstaande onderwerpen zijn wel voor alle kinderen gelijk. Daarom is er gekozen voor die onderwerpen.

Rustplek (Time-out)

De leerlingen hebben een plek nodig waar even geen tot weinig prikkels voor ze zijn. Sommige leerlingen vooral om echt even uit te rusten erover na te denken voor anderen een plek om echt even wat anders te gaan doen en even afleiding te zoeken. Zo'n rustplek is belangrijk om te hebben in de school. Voor een rustplek kun je met elkaar regels maken over wat je daar mag doen? Hoe je met de materialen daar omgaat? Hoe je het achterlaat? Het is belangrijk dat kinderen dit weten voordat ze na de rustkamer gaan. Zodat het niet op dat moment voor extra boosheid gaat zorgen. Het is per kind verschillend hoelang nodig is in de rustkamer. Hier kun je wel afspraken over maken met de leerlingen. Ook afspraken maken over het zelf naar de rustkamer gaan als dat nodig is kan voor sommige leerlingen van belang zijn. Het is hierbij van belang het kind wel de tijd te geven om tot rust te komen en even zonder prikkels te zijn.

Gesprek achteraf

Zowel de leerlingen als de leerkrachten geven duidelijk aan dat gesprek na een incident belangrijk is. Dit is voor de verbinding tussen leerkracht en leerling zo maar ook voor de verwerking van zowel leerling als leerkracht. Als iets uitgesproken of opgelost kan worden is dat mooi. Het kan voor de leerling al prettig zijn om in elk geval zijn of haar kant van het verhaal te mogen vertellen. Bij de preventie werd gesproken over het goed kennen van de leerling zo'n gesprek draagt hier dan ook heel duidelijk aan bij. Leerlingen gaven aan dat leerkrachten te snel alweer wilden praten het is belangrijk om leerlingen eerst echt tot rust te laten komen anders zo zeiden ze zelf komt boosheid snel weer terug.

Fysiek contact

Zoals eerder al gezegd is het bij agressie zaak om voor iedereen zijn of haar veiligheid te zorgen. Dit kan betekenen dat een leerling die in agressie zit vastgepakt moet worden en uit de situatie gehaald moet worden. Leerlingen gaven duidelijk aan dat zodra ze zelf aangeraakt worden dit vaak alleen maar voor meer boosheid zorgt. Het is dus van belang de leerling als het kan niet aan te raken en als het wel nodig is niet langer dan nodig. Probeer een leerling eerst door duidelijk instructie te geven eruit te halen lukt dit niet. Zeg dan dat je de leerling vast gaat pakken en breng de leerling dan naar een rustige plek. Zodra dit zonder aanraken kan kies daar dan voor. Als je met zijn tweeën bent heeft dit de voorkeur zodat je allebei aan 1 kant van een leerling kunt gaan lopen.

Handelingsplan

Het kan zijn dat na een incident of meerdere incidenten of uit de uitkomsten van de observatie van Zien blijkt dat een persoonlijk handelingsplan kan helpen om de incidenten te voorkomen en/of te groeien in een sociale vaardigheid. Het opstellen van zo'n plan kan de leerkracht zelfstandig doen of met anderen binnen de school maar ook met de ouders of de leerling zelf.

Externe hulp

Het kan ook zijn dat een persoonlijk plan en de hulp van de school niet genoeg blijkt te zijn. Maar ook dat de school in sommige gevallen niet de professionele zorg kan bieden die ze wel voor ogen zien. Vaak samen met ouders en de schoolmaatschappelijk werkster wordt dan gekeken naar mogelijkheden om de leerling wel verder te helpen. Dit kan door een vorm van therapie zijn of een training of iets dergelijks.

Registratie

Het is belangrijk om dossier op te bouwen met leerlingen dit om leerlingen beter te kunnen begeleiden ook in vervolgstappen die je met leerlingen wilt doen. Vooral bij agressie momenten is dit van belang zodat je kunt zien met wat voor frequentie die voorkomt en misschien ook de momenten weet te herkennen. Als een leerling vaak agressie laat zien hoeft niet iedere keer een groot verslag gemaakt te worden maar het is wel van belang om het moment te registreren zodat je sterk staat en duidelijke gegevens kunt geven mocht dit nodig zijn.

Contact met ouders

Voor samenwerking met ouders is veel aandacht. Weten ouders hoe hun kind op school doet? Kennen ze de frequentie van bepaald gedrag? Is er contact over hoe dit thuis gaat? Zijn er oplossingen met elkaar te bedenken om deze leerling verder te helpen?

Hiervoor zijn vaste momenten zoals ouderavonden en spreekavonden. Maar ook ouder-kind gesprekken en huisbezoeken zijn momenten van gesprek. Het kan zijn dat er wekelijks of in periodes dagelijks contact moet zijn tussen ouders en leerkrachten. Daarover worden dan afspraken gemaakt met elkaar.

Het belang van registreren is hierin ook belangrijk. Zodat ouders duidelijk gemaakt kan worden hoe hun kind op school is. Het is daarom belangrijk te melden aan ouders als een kind bepaald gedrag op school vertoont om daarover in gesprek te gaan. Bij frequenter gedrag en zwaarder gedrag dat tot schorsing kan leiden wordt dat gesprek natuurlijk steeds intensiever. Daarom is het belangrijk om ook contact te hebben in het traject daar naartoe en relatief kleine incidenten toch bij ouders te brengen.

Schorsing / Verwijdering

Net werd er al gesproken over schorsing. Natuurlijk hoop je als school dat het niet voorkomt dat een leerling geschorst hoeft te worden. Toch kan het zo zijn dat dit voor een leerling van toepassing is. Of zelf verwijdering van school. Dat hebben we vanuit ervaring ook meegemaakt. Vaak betekent dit ook wel het zoeken naar een andere geschikte plek voor de leerling om therapie of onderwijs of een combinatie te gaan volgen. Omdat we als school dan handelingsverlegen zijn geworden en er andere hulp gevraagd wordt. Duidelijke richtlijnen waar we als school ons aan vast kunnen houden zijn

belangrijk. Zodat je niet bij de ene leerling zo en bij de andere leerling zo handelt. De richtlijnen zoals hieronder gesteld geven daar duidelijkheid in.

- Bij agressie richting leerkrachten of leerlingen kan tot schorsing van 1 of 2 dagen worden over gegaan. Zodat de veiligheid van de anderen eerst gewaarborgd kan worden.
- Bij agressie wat 3/4 keer in de week langere tijd de leerling en leerkrachten bezig houdt en waar geen groei in lijkt te zitten lijkt schorsing en zoeken naar een andere plek de enige oplossing. Omdat er anders een onveilige situatie op school is.
- Bij seksuele intimidatie zal er ook een protocol in werking gaan. Dit protocol gaan we dan in nauwkeurigheid toepassen en dat kan ook zorgen voor schorsing door de situatie of gedurende het onderzoek.
- Bij constant overtreden van regels en afspraken waarbij geen groei zichtbaar is wordt er ook in overleg met ouders gesproken over passende oplossingen dit kan ook tot een periode van schorsing leiden als mogelijkheden binnen de school er niet zijn.